

"Tutkija katsoi mun snäpin uudelleen" – nuorten keskinäisen somekommunikaation tutkimisen metodologisia ja eettisiä reflektioita

Riikka Turtiainen & Elina Vaahensalo & Riikka Korkiamäki & Tiina Määttä

TIIVISTELMÄ



Artikkelimme käsittelee nuorten keskinäisen sosiaalisen median kommunikaation tutkimista. Keskitymme nuorten keskuudessa suosittuun Snapchat-sovellukseen, mutta havaintomme ovat hyödynnettävissä nuorten pikaviestinten käytön tutkimiseen laajemminkin. Reflektoimme digitaaliseen etnografiaan pohjautuvaa tutkimusprosessiamme menetelmällisestä näkökulmasta. Kysymme, miten nuorten keskinäistä sosiaalisen median kommunikaatiota on mahdollista tutkia – ja onko se aina edes tarkoituksenmukaista. Artikkelimme pohjautuu 15–17-vuotiaiden nuorten Snapchat-keskustelun havainnointiin ja omiin kenttämuistiinpanoihimme. Kuvaamme nuorten arkista, digitaalista elämismaailmaa, mutta artikkelin pääpaino on eettis-metodologisissa pohdinnoissa. Käsittelemme teknologisen välineen ja sosiokulttuurisen kontekstin tuntemisen välttämättömyyden lisäksi tutkijoiden kokemaa tirkistelyn tuskaa ja aineiston tulkinallisia haasteita. Nostamme esiin myös tutkijan yksityisyyteen liittyviä kysymyksiä tilanteessa, jossa nuoret asettuivat haastamaan tutkijoita monin odottamattominkin tavoin ja johon katsomme tutkimusalueena toimineen sosiaalisen median sovelluksen heitä kutsuneen. Ulotamme tutkimustavan oikeutukseen liittyvät pohdintamme siihen, voiko tämän kaltaisista tutkimusasetelmista raportoida eettisesti kestäväällä tavalla.

Asiasanat: Snapchat, digitaalinen etnografia, tutkimusetiikka, sosiaalinen media, havainnointi

Tämä artikkeli pohjautuu monitieteisen tutkimusryhmämme eettis-moraalisiin pohdintoihin siitä, milloin, miten ja miksi nuorten yksityisen digitaalisen viestinnän seuraaminen tutkimustarkoituksessa on perusteltua – vai onko se sitä koskaan. Pohdintamme kumpuavat hankkeesta, jossa digitaalisen kulttuurin, sosiaalityön ja nuorten hyvinvoinnin tutkijat halusivat yhdessä perehtyä nuorten paikallisten joukkokokoonantumisten motivaatiotekijöihin ja niihin liittyvään nuorten keskinäiseen kommunikaatioon. Samalla

halusimme selvittää nuorille luontevia tapoja kommunikoida arjestaan, elämästään ja keskinäisistä suhteistaan sekä jakaa tuloksemme niin tutkijoille kuin muille nuorten parissa toimiville ammattilaisille ja aikuisille. Oletuksemme oli, osin itseironisestikin, että kyselylomakkeeseen vastaaminen tai muodolliseen tutkimushaastatteluun osallistuminen tuskin vastaavat sitä, miten nuoret ovat tottuneet jakamaan elämänsä sisältöjä. Tutkimusasetelmaamme ohjasivat siis tavoitteet a) tunnistaa nuoret oman elämänsä ja sen kuvaamisen asiantuntijoina sekä b) löytää uudenlaisia tapoja tutkia nuorten hetkellisiä elämismaailmoja.

Tutkimuksemme sisällöllisten tulosten sijaan keskityimme refleктоimaan tutkimusprosessiamme metodologisesta ja tutkimuseettisestä näkökulmasta. Koska niin arkihavaintojemme kuin aiemman tutkimuksen (ks. esim. Korjonen-Kuusipuro & Tuuva-Hongisto 2023; Luhtakallio & Meriluoto 2022; Eriksson & Tuuva-Hongisto 2019) perusteella voimme ajatella, että suuri osa nuorten keskinäisestä kommunikaatiosta tapahtuu sosiaalisessa mediassa, käsittelemme artikkelissamme nuorten keskinäisen pikaviestinten käytön tutkimista. Ennen kaikkea tarkastelemme nuorten sosiaalisessa mediassa tapahtuvan keskinäisen kommunikaation tutkimisen oikeutukseen liittyviä kysymyksiä. Digitaalisten kommunikaatioalustojen tutkiminen on yhä yleisempää, mutta yllättävän vähälle huomiolle on jäänyt se, millaisia erityisiä tutkimuseettisiä kysymyksiä ja haasteita liittyy nuorten keskuudessa suosittujen kanavien, kuten Snapchatin, TikTokin ja Instagramin, tutkimiseen. Keskitymme nuorten keskuudessa suosittuun Snapchat-sovellukseen, mutta uskomme havaintojemme olevan päteviä useita muitakin sosiaalisen median palveluita tarkasteltaessa. Siksi ulotammekin tutkimuskysymyksemme ”Snäpin” ulkopuolelle tarkastelemalla, (1) onko nuorten keskinäistä sosiaalisen median kommunikaatiota mahdollista tutkia ja jos on, niin miten. Tutkimuseettisten huomioiden ja moraalisten pohdintojemme kautta päädyimme kuitenkin lopulta kysymään, (2) onko nuorten yksityisen viestinnän tutkiminen tarkoituksenmukaista.

Artikkelimme etenee tavanomaisen tieteellisen artikkelin rakenteesta poiketen ja seuraa tutkimusprosessiamme ja siinä kulloinkin ilmenneitä metodologis-eettisiä pohdintoja. Vastauksena ensimmäiseen tutkimuskysymykseen kuvaamme ensin tutkimusprosessimme ensimmäisiä vaiheita, joissa kartoitimme nuorten kanssa heille tyypillisiä keskinäisen kommunikoinnin kanavia. Halusimme nähdä nuoret asiantuntijoina, joiden kanssa neuvottelimme siitä, mikä on tutkimuksellisesti mahdollista, tarkoituksenmukaista ja ennen kaikkea eettistä. Näiden keskustelujen seurauksena päädyimme tutkimaan nuorten keskinäistä vuorovaikutusta Snapchatissa. Yksityisen Snapchat-keskustelun seuraaminen herätti tutkijoissa monenlaisia, vaikeitakin tutkimuseettisiä pohdintoja yksityisen viestinnän seuraamisen moraalisesta oikeutuksesta ja vaikeudesta.

Näitä refleктоimme artikkelimme keskeisimmässä osiossa luvussa ”Nuorten Snapchat-ryhmän seuraaminen – kiusallisia kokemuksia ja moraalisia kyseenalaisuuksia”, joka perustuu yhteisiin Snapchat-seurannan aikaisiin havainnointimuistiinpanoihimme. Pidämme tällaista pohdintaa äärimmäisen tärkeänä, sillä aikuisina tulemme helposti

tunkeutuneeksi nuorten yksityisille elämänalueille käyttäen siten valtaa, johon emme ole saaneet nuorilta oikeutusta. Näiden pohdintojen kautta voimme oppia jotakin siitä, millainen tiedon tuottamisen tapa olisi nuorille helppo ja luonteva, mutta samalla aikuisten eettisesti toteutettavissa nykyisessä digitaalisuuden vahvasti säilyttämässä elämismaailmassa. Tällainen tieto voi olla hyödyllistä niin nuorisotutkimuksen tutkimusmenetelmiä kuin nuorten parissa tapahtuvaa ammatillista vuorovaikutusta kehitettäessä.

DIGITAALINEN ETNOGRAFIA NUORISOTUTKIMUKSEN METODINA

Digitaalinen etnografia on verkkovuorovaikutukseen ja -yhteisöihin kohdistuva laadullisten tutkimusmenetelmien yhdistelmä, joka perustuu tutkijan itse tuottamaan aineistoon. Etnografinen tutkimus on perinteisesti mielletty sosiaalisen ympäristön ja erilaisten elämänmuotojen tutkimukseksi, jossa keskeistä on antaa yhteisöille ääni heidän omassa paikallisessa kontekstissaan esimerkiksi havainnoinnin tai haastattelujen välityksellä (Fetterman 2010). Digitaalinen etnografia pohjaa samalle perustukselle, mutta digitaalisessa etnografiassa kenttä ajatellaan yhtenäisen objektin tai paikan sijaan liikkeen ja prosessin kautta. Digitaalinen etnografia onkin usein monipaikkaista, multimodaalista ja audiovisuaalisesti painottunutta. (Markham 2013; Hänninen & Turtiainen 2022.) Oma tutkimusprosessimme nojaa digitaalisen etnografian menetelmäsuuntaukseen, mutta tutkimusaineistomme kokonaisuutta koostaessamme olemme liikkuneet vaihdellen digitaalisten ja fyysisten ympäristöjen välillä. Tässä artikkelissa hyödynnämme ensisijaisesti kenttäpäiväkirjamme havainnointimuistiinpanoja, mutta olemme kokeilleet tutkimusprojektimme aikana erilaisia nuoria osallistavia aineistontuottamistapoja digitaalisista äänestys-/kyselytyökaluista aina ei-digitaaliseen eläytymismenetelmään asti.

Menetelmäämme voisi nimittää esimerkiksi Kauppista ja muita (2023, 25) mukaillen myös tiimietnografiaksi, sillä olemme keränneet aineistoja ja analysoineet niitä erilaisin kokoonpanoin – yksin ja yhdessä – ja palanneet aina yhteisten kokonaisuuksien äärelle suunnittelemaan raportointia yhdessä. Kenttäpäiväkirjan kohdalla esimerkiksi päädyimme jakamaan keskenämme Snapchatin ”päivystysvuorot”, joten jokainen teki omat havainnointimuistiinpanonsa, jotka sitten myöhemmin yhdistimme yhteiseen kenttäpäiväkirjaan. Tutkimustiimimme on ollut siinä mielessä hyvin tiivis, että kaikkien jäsenet ovat osallistuneet kaikkiin etnografian toteuttamisen vaiheisiin. Näemme tämän erityisenä vahvuutena, sillä tiimin jäsenillä on erilaista asiantuntemusta hankkeen osa-alueista: sosiaalityöstä, nuorisotutkimuksesta, digitaalisesta kulttuurista sekä sosiaalisen median tutkimusetiikasta, mikä avasi monipuolisia ja toisiaan täydentäviä näkökulmia aina aineistonkeruuprosessin suunnittelusta kirjoitusprosessiin asti.

Digitaalisuus voi digitaalisessa etnografiassa liittyä käytettyihin työkaluihin, kuten digitaalisiin alustoihin ja välineisiin, tai tutkimuksen kenttään ja tutkittaviin yhteisöihin, jotka voivat sijaita kokonaan tai osittain verkossa. Vuorovaikutus tutkittavien kanssa ta-

pahtuu siis kasvokkaisen kommunikaation lisäksi tai siitä poiketen digitaalisten työkalujen ja medioiden välityksellä (Postil ym. 2016, 2–3; Hänninen & Turtiainen 2022). Tässä tutkimuksessa digitaalisuus läpileikkaa kaikki nämä edellä mainitut osa-alueet, sillä hyödynnettyjen digitaalisten työkalujen lisäksi tutkimuksen kenttä paikantuu ainakin osittain verkkoon ja sosiaaliseen mediaan. Myös havainnoinnin kohteena ollut nuorten Snapchat-ryhmä on eräänlainen verkkoyhteisö, vaikkei sen olemassaolo rajoitu pelkästään verkkoon. Jaamme yhteisen tutkimusorientaation Luhtakallion ja Meriluodon (2022) kanssa, joiden tavoitteena on niin ikään ollut jalostaa tutkimusmenetelmiä, joilla on mahdollista päästä käsiksi nuorten tilallisesti ja ajallisesti risteävään, verkko- ja fyysisten ympäristöjen rajat häivyttävään vuorovaikutukseen. Heidän verkossa ja kasvokkain tapahtuvaa havainnointia yhdistävä menetelmänsä on visuaalisesti painottunutta, kävelyhaastatteluun ja walk-along-metodiin nojaavaa sekä valokuvaelisaatiota eli visuaalisesti tuotettua materiaalia osallistavasti hyödyntävää (ks. Hänninen 2022) ”snap-along”-etnografiaa. Toisin kuin omassa tutkimuksessamme, Luhtakallion ja Meriluodon kohteena on luonteeltaan julkisempi nuorten keskinäinen somekommunikaatio.

Erilaisista menetelmäkehittelyistä huolimatta digitaalisen nuorisotutkimuksen etiikka etsii yhä muotojaan. Tähän mennessä eniten huomiota saaneet kysymykset liittyvät suostumukseen, tutkimusdatan käsittelyyn, alaikäisten asemaan, mahdolliseen haitantuottamiseen sekä julkisen ja yksityisen tilan hämärtymiseen. Näiden lisäksi Facca ja muut (2020) kiinnittävät huomiota portinvartijoiden erityiseen asemaan digitaalisessa nuorisotutkimuksessa (esimerkiksi opettajat, vanhemmat ja eettiset toimikunnat). He painottavat, että kaikkien yllä mainittujen eettisten haasteiden huomioiduiksi tulemiseksi tutkijoiden on tärkeää olla dialogissa portinvartijoiden lisäksi myös osallistujien eli alaikäisten nuorten kanssa. Korjonen-Kuusipuro ja Tuuva-Hongisto (2023) tuovat esille nuorten toimijuuden tunnistamisen tärkeyden, sillä nuorilla on kykyä ja tietoa, joita tutkijoilla ei välttämättä ole. Digitaaliseen kenttään liittyvät mahdollisuudet, riskit ja huolet ovat ennen kaikkea niiden tiedossa, jotka arjessaan liikkuvat tutkijoiden kiinnostuksen kohteina olevissa digitaalisissa tiloissa. Tutkijat tarvitsevatkin keskustelemaa otetta nuorten kanssa pystyäkseen tekemään eettisesti kestäväää tutkimusta, minkä lisäksi on tärkeää, että tutkijat jakavat tietoa siitä, millaisia eettisiä haasteita he ovat kohdanneet ja kuinka haasteita on ratkaistu. (Webster, Svalastog & Allgaier 2020; Monks ym. 2015; Robards 2013.)

NUORET OMAN DIGITAALISEN KOMMUNIKAATIONS- ASIAINTUNTIJOINA

Digitalisaatio on jo pitkään ollut osa suomalaisten nuorten sosiaalisia suhteita (ks. esim. Byman ym. 2017, Mulari & Vilmilä 2016). Yhteenkuuluvuuden sekä osallisuuden kokemukset ilmenevät eri tavalla digitalisoituneessa kulttuurissa verrattuna aiempiin

sukupolviin, mutta yhtä kaikki ne pysyvät nuorille ensisijaisen tärkeinä (Kaarakainen & Kaarakainen 2018). Nuoret ovat edelläkävijöitä digitaalisen kulttuurin muotoutumisessa, eivätkä aikuiset välttämättä tunne tätä kulttuuria tarpeeksi syvällisesti, mikä saattaa aiheutua haasteeksi myös tutkijoiden kohdalla (Korjonen-Kuusipuro & Tuuva-Hongisto 2023). Lisäksi tutkijoita haastaa se, että kaikki nuoret eivät ole samalla tavalla osallisia nuorten digitalisoituneessa arjessa. Hietajärvi (2021) nostaa esille diginatiivimyytin, joka voi vaikuttaa siihen, että olennaisia eroja nuorten välisissä tiedoissa ja taidoissa ei aina tunnisteta. Hämäläinen & Rinne (2019) ovat kiinnittäneet huomiota digitaalisen hyvinvoinnin käsitteeseen ja hahmottaneet sen tilana, jossa yksilön fyysinen, henkinen, sosiaalinen ja situationaalinen oleminen ovat tasapainossa. Tässä kokonaisuudessa painottuu heidän mukaansa nuoren subjektiivinen kokemus eli käsitys itsestä autonomisena toimijana. Digitaalinen hyvinvointi puhututtaa myös nuoria, mikä näkyy muun muassa hallinnan tarpeena ja turvallisten verkkotilojen kaipuuna (Harju ym. 2021). On selvää, että lisätiedon tarve nuorten kokemusmaailmasta on suuri, jotta nuorten parissa työskentelevät pystyvät tukemaan nuoria alati muuttuvassa digitalisaation maailmassa, jossa aikuiset kulkevat aina monta askelta nuorten jäljessä, (ks. Eriksson & Tuuva-Hongisto 2019) ja jossa nuorten osallistujien suhteesta tutkijoihin tulee erityinen (Korjonen-Kuusipuro & Tuuva-Hongisto 2023).

Tutkimuksemme menetelmällisenä ja eettisenä lähtökohtana oli a) tunnistaa nuoret oman elämänsä ja sen kuvaamisen asiantuntijoina sekä b) löytää uudenlaisia tapoja tutkia nuorten hetkellisiä elämismaailmoja. Halusimme nähdä nuoret asiantuntijoina, joiden kanssa neuvottelimme siitä, mikä on tutkimuksellisesti mahdollista, tarkoituksenmukaista ja ennen kaikkea eettistä. Tutkimusprosessimme eteni taulukossa 1 kuvatulla, kumulatiivisesti muodostuvalla tavalla.

Nelivaiheisen aineistonkeruuprosessimme alun (vaiheet 1–2, ks. Taulukko 1) voi nähdä etnografisena kenttään tutustumisen vaiheena. Kartoitimme nuorten fyysisiä kokoontumispaikkoja ja heidän käyttämiään sosiaalisen median sovelluksia vierailemalla paikallisissa oppilaitoksissa (yhden yläkoulun yhdeksännen luokan 15–16-vuotiaat oppilaat sekä yhden ammattikoulun kahden kurssin 16–18-vuotiaat oppilaat) kertomassa tutkimuksestamme, keskustelemassa nuorten kanssa ja kysymällä heidän sosiaalisen median käytöstään keskinäisen kommunikoinnin välineenä. Hyödynsimme näissä tilanteissa Flinga-sovellusta, jotta nuoret saivat halutessaan esittää näkemyksiään nimettöminä. Koimme vaiheen ratkaisevan tärkeänä tutkimuksemme onnistumisen kannalta, sillä keskustelujen kautta saimme tietää, mitkä sosiaalisen median kanavat ovat nuorille merkityksellisiä kulloisissakin arjen tilanteissa. Kartoituksen perusteella ylivoimaisesti suosituimmaksi nuorten keskinäisen kommunikaation välineeksi osoitautui Snapchat. ”Snäpin” lisäksi WhatsApp, Instagram ja TikTok mainittiin yleisimmin käytettyinä kommunikointikanavina.

Seuraavassa vaiheessa lähestyimme mukaan tutkimukseemme vapaaehtoisesti ilmoittaneita nuoria WhatsApp-sovelluksen kautta, sillä keskustelujemme perusteella nuoret



Taulukko 1. Tutkimusprosessin vaiheet.

Aineiston-keruuprosessin vaihe	Vaiheen toteutus	Vaiheen tavoite	Millaista tietoa/aineistoa
1. Tapaamiset paikallisissa oppilaitoksissa	Tutkijat keskustelivat nuorten kanssa erilaisista kokoontumisista, kokoontumispaikoista ja siitä, mitä sosiaalisen median alustoja he käyttävät. → Nuoret antoivat vastauksensa halutessaan kasvotusten tai anonymilla Flinga-alustalla.	• Kerätä pohjatietoa nuorten ajatuksista joukkokokoonntumisiin liittyen • Selvittää nuorten käyttämiä sosiaalisen median sovelluksia ja niiden eri käyttötarkoituksia • Tavoittaa tutkimuksen seuraaviin vaiheisiin osallistumisesta kiinnostuneita	• Muistiinpanot käydyistä keskustelusta • Tutkimukseen osallistumisesta kiinnostuneiden nuorten yhteystiedot
2. Verkkokysely	Tutkijat lähettivät verkkokyselylomakkeen niille nuorille, jotka ilmoittivat kiinnostuksestaan osallistua tutkimukseen ja antoivat tutkijoille yhteystietonsa oppilaitostapaamisissa.	• Saada lisätietoa sosiaalisen median alustojen käytöstä • Saada tarkempaa tietoa nuorten Snapchat-alustan käytöstä • Selvittää tutkimukseen osallistuvien sosiaalisen median käyttäjänimet	• Kyselyvastaukset tutkimukseen osallistuvien nuorten sosiaalisen median käytöstä • Tutkimukseen osallistuvien nuorten sosiaalisen median käyttäjänimet
3. Sosiaalisen median seuranta	Tutkijat havainnoivat viikon ajan nuorten sosiaalisen median käyttäjätilejä. Seurantaan kuului sekä Snapchat- että Instagram-käyttäjätilejä. Nuorten kokoontumisiin liittyvä viestintä keskittyi havainnoinnin aikana Snapchatiin.	• Havainnoida tutkijan puuttumisesta vapaata nuorten keskinäistä vuorovaikutusta • Havainnoida nuorten sosiaalisessa mediassa julkaisemia sisältöjä tutkimuksen aihepiiriin liittyen	• Snapchat-seurannan aikaiset havainnointi-muistiinpanot
4. Eläytymis-tehtävä oppilaitoksessa	Opiskelijaryhmä jaettiin pienempiin ryhmiin, joissa nuorten tehtäväksi annettiin koostaa muistilappuihin kirjoittamistaan kuvitteellisista ”snäppi”-viesteistä joukkokokoonntumista käsittelevä Snapchat-keskustelu.	• Kerätä aineistoa, jossa nuoret pääsevät omin sanoin kertomaan, miten he hahmottavat kokoontumiseen liittyvää kommunikointia • Löytää Snapchat-seurannan rinnalle vaihtoehtoisia menetelmiä	• Viiden n. 4–6 hengen opiskelijaryhmän koostamat joukkokokoonntumisia koskevat Snapchat-keskustelujen simulaatiot

pitivät WhatsAppia luontevana välineenä viestiä aikuisen kanssa. Viestissä tiedotimme seuraavien vaiheiden kulusta ja välitimme linkin nuorten joukkokokoon-tumisia ja sosiaalisen median keskinäistä käyttöä kartoittavaan Forms-verkkokyselyyn. Kyselyn avulla pyrimme saamaan tarkempaa tietoa nuorten sosiaalisen median sekä erityisesti suosituimmaksi osoittautuneen Snapchat-alustan käytöstä. Lomakkeen avulla nuoret saivat myös mahdollisuuden paljastaa sosiaalisen median alustoilla käyttämänsä nimi-merkit niin, ettei käyttäjätunnus ollut yhdistettävissä nuoren muihin yhteystietoihin. Lisäksi nuorilla oli mahdollisuus jättäytyä helposti pois tutkimuksesta olemalla vastaa-matta viestiin sen lisäksi, että olimme etukäteen tiedottaneet niin oppilaita kuin heidän vanhempiaankin oppilaitosvierailuistamme ja mahdollisuudesta olla osallistumatta tutkimukseen.

Useat nuoret kuitenkin valitsivat osallistua tutkimuksen seuraavaan vaiheeseen ja halusivat antaa käyttäjätilinsä havainnoitavaksemme. Arvioimme nuorten osallistumis-halukkuuden aidoksi, sillä kysely oli selkeästi erillinen esimerkiksi koulutyöstä ja muusta institutionaalisesta toiminnasta, ja nuoret vaikuttivat aidosti innostuneelta tutkimuksen aihepiiristä. Nuoria saattoi motivoida osallistumaan myös tutkimusajankohtaa edeltävä julkinen keskustelu, joka kritisoi niin nuorten keskinäisiä kokoon-tumisia kuin sosiaa-lisen median käyttöä. Kokemus väärinymmärretyksi tulemisesta ja tarve tulla aikuisten taholta kuulluksi itselle keskeisessä asiassa on todettu myös aiemmissa tutkimuksissa (esim. Kiilakoski 2017; Pyry 2012; ks. myös Kulmala ym. 2023).

Tutkimuksemme kolmannessa vaiheessa havainnoimme nuorten keskinäistä digi-taalista viestintää kolmella nuorten suosituimmaksi paikantamalla sosiaalisen median alustalla: Instagramissa, TikTokissa sekä Snapchatissa. Meitä kiinnostaneen nuorten keskinäisen viestinnän näkökulmasta kiinnostavimmaksi osoittautui Snapchat, sillä Instagram ja TikTok ilmenivät selkeästi yksisuuntaisemman viestinnän kanaviksi. Keskitimmekin havainnointimme Snapchatiin ja siellä erityisesti yhteen nuorten yk-sityiseen Snapchat-ryhmään, jonka seuraamiseen ryhmään kuuluneet nuoret antoivat suostumuksensa. Se, että vain yksi yksityinen ryhmä ilmaisi halukkuutensa havainnoinnin kohteena olemiseen, kuvastaa mielestämme Snapchat-viestinnän yksityistä luonnetta. Ratkaisumme keskittää havainnointimme yhteen yksityiseen ryhmään perustuikin siihen, etteivät tutkimukseen osallistuneet nuoret ylipäättään julkaisseet paljoakaan sisältöä julkisissa käyttäjäprofileissaan (ks. myös Korjonen-Kuusipuro tässä teoksessa), eivätkä varsinkaan meitä kiinnostaneista yhteisyyden, yhteisöllisyyden ja solidaarisuuden teemoista (ks. esim. Korkiamäki & Oinonen 2022).

Havaintomme mukailee Marwickin ja boydin (2014) näkemyksiä siitä, etteivät sosiaalista mediaa käyttävät nuoret lähtökohtaisesti pyri sisältöineen mahdollisimman laajaan julkisuuteen, vaan hyödyntävät eri alustojen arkkitehtuuria ja toimintoja oman yksityisyytensä hallinnointiin. Vaikka nuoret siis antoivat julkiset käyttäjäprofiilinsa meille havainnoitavaksi, julkaisivat he havainnointijakson aikana sisältönsä suurimmaksi osaksi yksityisissä keskusteluissa ja vain tietyille, valitsemilleen käyttäjille. Seuraamamme



Snapchat-ryhmä oli tällainen valituille käyttäjille suunnattu yksityinen ryhmä. Emme tiedustelleet heidän motivaatiotaan osallistua, mutta arvelemme sen johtuvan aidosta halusta jakaa elämänsä tärkeää sisältöä siitä kiinnostuneille aikuisille ennemmin kuin esimerkiksi velvollisuuden tunteesta osallistua tutkimukseen.

NUORTEN SNAPCHATIN KÄYTTÖ TUTKIMUSKOHTENA

Vuonna 2011 julkaistun Snapchatin yksi keskeisimpiä ominaisuuksia on ollut alustan alkumetreiltä asti sisältöjen katoavaisuus (engl. *ephemerality*). Toiminnon ovat myöhemmin kopioineet käyttöönsä muutkin suosittu sosiaalisen median palvelut kuten Instagram ja Facebook. Snapchatin käyttäjät voivat julkaista kuvia ja videoita muiden käyttäjien nähtäväksi tai lähettää kuva-, video- tai tekstiviestejä yksityisesti yksittäisille käyttäjille tai viestiryhmille. Näitä kaikkia toimintoja yhdistää sisältöjen oletettu katoavaisuus, sillä ilman käyttäjän erillisiä toimenpiteitä alustalla julkaistut sisällöt poistuvat automaattisesti tietyn ajan sisällä tai kun viestin vastaanottaja on ne lukenut. Välittömyyttä ja spontaaniutta tukee sisältöjen katoavaisuuden lisäksi myös se, että alustalla julkaistut sisällöt tuotetaan sen oman käyttöliittymän kautta: Snapchat-julkaisuja ei voi tuottaa älypuhelimien muistiin talletettujen kuvien tai videoiden pohjalta, vaan ne tulee kuvata alustan omalla kameratoiminnolla. (Esim. Verstraete 2016.)

Suomessa Snapchatin keskeisintä kohderyhmää ovat erityisesti nuoret sekä nuoret aikuiset (SVT 2020; DNA Koululaistutkimus 2021). Snapchat on profiloitunut myös julkisessa keskustelussa erityisesti alaikäisten kommunikaatiokanavana, mikä on herättänyt huolta alustalla julkaistujen sisältöjen sopivuudesta sekä koukuttavuudesta (Suominen ym. 2019, 245). Nuorten käytössä Snapchat saattaa hahmottua alustaksi, jonka avulla nuoret muovaavat omaa elinpiiriään, yhteisöjään ja identiteettejään yksityisesti vertaistensa kesken sekä vapaana vanhempiensa katseilta. Kokemus yksityisyydestä ja välittömyydestä sekä sisältöjen katoavaisuus tekevät Snapchatista erityisesti nuorille helposti lähestyttävän alustan, mutta samalla nämä ominaisuudet muovaavat Snapchat-sisällöistä tutkimuksellisesti hankalasti lähestyttäviä. (Anderson 2015; Bayer ym. 2016; Schreiber 2017; Charteris, Gregory & Masters 2018.) Yksi tämän tutkimuksen tavoitteista onkin ollut löytää eettisesti kestäviä keinoja hyödyntää Snapchatia tutkimuksessa.

Varhaisimpien Snapchat-tutkimusten aineistoa ovat usein olleet kyseisen sosiaalisen median sovelluksen sisältöjen sijaan käyttäjäkyselyt ja -haastattelut (esim. Bayer ym. 2016; Piwek & Joinson 2016; Vaterlaus ym. 2016; Billings ym. 2017). Sosiaalisen median sovellusten rooleja varhaisteinien ystävyyssuhteiden ylläpitämisessä on selvitetty myöhemminkin ryhmäkeskustelujen ja kyselyjen avulla, jotka esimerkiksi laajassa (938 osallistujaa) itävaltalais tutkimuksessa toteutettiin osana työpajatyöskentelyä (Mittmann ym. 2021). Snapchatin osalta kyseisessä tutkimuksessa korostui sovelluksen

käyttäminen samanaikaisesti kasvokkaisen kommunikaatiotilanteen kanssa (emt., 19). Edeltävässä Snapchat-tutkimuksessa on analysoitu myös sovelluksen käyttöliittymää itsessään erityisesti paikan tekemisen (engl. *placemaking*) näkökulmasta (esim. Wilken & Humhreys 2021), minkä lisäksi tutkimusaineistona on hyödynnetty myös helmikuussa 2018 lanseeratun Snapchatin Snap Map -karttaominaisuuden kautta kertyvää dataa (Juhász & Hochmair 2018). Nuorten Snapchatin käyttöön liittyviä puhetapoja on puolestaan tutkittu haastatteleamalla heidän vanhempiaan (Charteris, Gregory & Masters 2018).

Yllättävän harvoissa tutkimuksissa on kuitenkin analysoitu Snapchat-kommunikaatiota sovelluksen viestisisältöjä tarkastelemalla. Nuorten kielenkäytöstä digitaalisten teknologioiden yhteydessä kiinnostunut Jon M. Wargo (2015) on hyödyntänyt etnografista lähestymistapaa tutkiessaan yhden yhdysvaltalaisnuoren Snapchatin käyttöä laadullisen pitkittäisaineiston kautta. Hän käytti ”ääneen ajatteluksi” kutsutujen haastattelutilanteiden yhteydessä apunaan paikannussovelluksia hahmottaakseen Snapchatin käytön ajassa ja tilassa risteäviä toimintoja. Etnografiaa on hyödyntänyt myös visuaalista kommunikaatiota erilaisten mobiilisovellusten välityksellä tarkastellut Maria Schreiber (2017), jonka tapaustutkimus kohdistui kolmen itävaltalasteinittöryhmään. Ryhmähaastattelujen lisäksi hän käytti tutkimusaineistonaan kuvakaappauksia tyttöjen sosiaalisen median tileiltä sekä kenttämuistiinpanoja.

Itävaltalaisnuoria ovat tutkineet myös Melanie Fleischhacker ja Eva-Maria Graf (2021), jotka keräsivät seitsemän 14–16-vuotiaan jalkapalloilijatyttöjen My stories -julkaisut Snapchatista viiden kuukauden ajalta tarkoituksenaan tarkastella heidän Snapchatin kautta tekemäänsä identiteetin rakennustyötä. Tutkijat paikansivat kuvakaappausten sarjoista koostuneen aineistonsa analysoinnissa haasteita, joista päälimmäiseksi nousivat urheilijatyttöjen omaksumat sovelluksen ”sisäpiirikäyttötavat”. He totesivat, että tulkitakseen Snapchat-sisältöjen syvempiä merkityksiä tutkijoiden tulisi olla hyvin selvillä nuorten keskinäisen viiteryhmän konventioista. Havainto sai vahvistusta oman tutkimuksemme kohdalla, vaikka jo lähtökohtaisesti tiedostimmekin sosiokulttuurisen kontekstin tuntemisen merkityksen korostuvan sosiaalisen median aineistojen tulkitsemisen yhteydessä.

Tutkijat ovat päätyneet törmäämiensä metodologisten haasteiden edessä hyvin erilaisiin ratkaisuihin. Arjen digitaalisuutta Itä-Lontoossa tutkinut Ilbury (2022) vaihtoi metodologisten työkalujen puutteessa yksityisen kommunikaation tutkimisen julkisiin sisältöihin ja nuorten hengailun seuraamiseen erilaisissa ympäristöissä. Jotkut ovat päätyneet pyytämään nuorilta vain suostumuksen datan keräämiseen kuvakaappausohjelman avulla, jolloin tutkijan läsnäolo ei ole periaatteessa ollut vaikuttamassa aineiston syntyyn (esim. Ram ym. 2019). Joissain tutkimusasetelmissä nuoret ovat lisänneet tutkijan tämän pyynnöstä sometiliensä seuraajaksi ja osallistuneet itse aineiston analyysivaiheeseen niin kutsutun scroll-back-metodin myötä eli käymällä sisältöjä myöhemmin läpi yhdessä tutkijan kanssa (Moran & Robards 2020; ks. myös emt. Wargo 2015). Tutkittavien

rekrytoimisen yhteydessä on turvauduttu myös henkilökohtaisten kontaktien hyödyntämiseen, kun nuoria on pyydetty tallentamaan tutkijoita varten ainoastaan ne viestit, joita he ovat lähettäneet muille tutkimukseen osallistuneille ystävilleen, minkä jälkeen ystäviä on haastateltu yhdessä. Tässä tapauksessa tutkijat tulivat kuitenkin myöhemmin pohtineeksi, vaikuttivatko henkilökohtaiset kontaktit siihen, etteivät viestit sisältäneet ollenkaan arkaluontoista materiaalia. (Niemelä-Nyrhinen & Seppänen 2023.) Edellä esitellyistä esimerkeistä käy hyvin ilmi, miten Snapchatia on mahdollista lähestyä hyvin monipuolisin tutkimustavoin. Sen (digi)kulttuuriset erityispiirteet ja affordanssit eli teknologiset tarjoumat asettavat kuitenkin tiettyjä rajoituksia, joista tutkijoiden tulisi olla tietoisia jo tutkimusasetelmaa suunnitellessaan.

NUORTEN SNAPCHAT-RYHMÄN SEURAAMINEN – KIUSALLISIA KOKEMUKSIA JA MORAALISIA KYSEENALAISUUKSIA

Snapchat on jo sellaisenaan käyttäjilleen henkilökohtainen, arkielämää usein monipuolisesti läpäisevä sosiaalisten suhteiden ylläpitämisen väline. Tällaisia alustoja hyödyntäessään tutkijan on hyvä hahmottaa, että ihmisten intiimit, yksityiset elämät ja suhteet ovat yhä enemmän sidoksissa erilaisiin sosiaalisen median alustoihin (Ridder, Rutter & Van Bauwel 2021; Couldry & Hepp 2016, 37–38). Liikkuessaan tällaisissa yksityisissä tiloissa tutkija voi siis pahimmillaan vahingoittaa tutkittavien sosiaalisia suhteita myös verkon ulkopuolella. Vaikutuksia tulee pohtia erityisesti silloin, kun aineistoa kerätään yksityisestä tilasta eli esimerkiksi pienelle ystäväjoukolla rajatusta Snapchat-ryhmästä kuten omassa tutkimuksessamme.

Nuoret olivat antaneet tutkimuskohteena olleelle Snapchat-ryhmälleen nimen, jonka tässä pseudonymisoimme ”Merkkareiksi”. Ryhmään kuului 9 tyttö- ja 5 poikaoletettua. Lähtään ”Merkkarit” olivat arviolta 15–18-vuotiaita. Suoritimme havainnointia neljän tutkijan voimin yhden jaetun käyttäjätilin kautta. Näin kykenimme tarkkailemaan julkaistuja sisältöjä samanaikaisesti. Jaoimme kuitenkin havainnointijakson keskenämme havainnointivuoroihin, jotta seuranta olisi jakson aikana kattavaa ja me tutkijoina mahdollisimman ”aktiivisia ja adaptiivisia kuuntelijoita” (Winter & Lavis 2020). Ryhmään kuuluneilta nuorilta varmistettiin jokaiselta erikseen suostumus ryhmän seurantaan, ja heille tiedotettiin viikon mittaisen havainnointijakson alkamis- ja päättymisajankohta ilmoittaen samalla keskeyttämisen mahdollisuudesta, mikäli yksikin nuori niin haluaisi. Kerroimme nuorille tutkimuksemme ja seurannan tarkoituksesta, vaitiolovelvollisuudestamme, yksityisyyden suojasta sekä siitä, että kirjoitamme havainnoistamme muistiinpanoja mutta emme tallenna sisältöjä emmekä ota kuvakaappauksia. Selvitimme nuorille myös, että periaatteemme on olla ”hiljainen sivustaseuraaja”, joka ei osallistu keskusteluun. ”T. Tutkijan” käyttäjähahmo oli kuitenkin näkyvillä nuorille aina, kun joku meistä oli paikalla seuraamassa keskustelua.

Snapchatin tekniisiin ominaisuuksiin liittyen ryhmäkeskustelun tietyt sisällöt avautuivat yhdelle käyttäjäprofiilille automaattisesti vain kerran, ja toisen kerran katsottaessa sisällön julkaissut käyttäjä saattoi nähdä, että ”T. Tutkijan” käyttäjäprofiili oli katsonut sisällön uudelleen. Tämä toi havainnointiin teknisiä haasteita, mutta ennen kaikkea toistamiseen katsotut sisällöt ja muu haparoiva käytöksemme poikkesivat nuorten omaksumasta ”Snapchat-etiketistä”, minkä he myös toivat esiin keskinäisen kommunikaationsa lomassa. Yksityisyys ja henkilökohtaisuus eivät olekaan ainoita Snapchat-sisältöjä keskeisesti määrittäviä ominaisuuksia, vaan alustan tutkimuskäytössä on huomioitava sekä sen tekniset ominaisuudet että sen käytölle tyypilliset sosiokulttuuriset käytännöt. Siinä missä tekniset ominaisuudet vaikuttavat siihen, miten esimerkiksi viestejä voi lähettää ja vastaanottaa, vaikuttavat sosiokulttuuriset käytännöt viestien sisältöjen ilmaisutapoihin ja tulkintaan. (Ks. Vaahensalo 2021.) Tämä konkretisoitui havainnointijaksomme aikana ”Merkkareiden” havainnointiin liittyvissä erityisissä haasteissa, joita erittelemme seuraavaksi.

Tutkijan haastaminen ja yksityisyys

Snapchatin ominaisuuksiin kuuluu, että ryhmässä paikalla kulloinkin olevat henkilöt näkevät toistensa käyttäjähahmot näytön alareunassa silloinkin, kun ei aktiivisesti osallistu keskusteluun. Näin ollen myös tutkijan läsnäolo oli nuorille näkyvää. Pidimme tätä tärkeänä avoimuuden näkökulmasta: katsoimme, että nuorilla on ehdoton oikeus tietää, milloin tutkija seuraa heidän reaaliaikaista keskusteluaan. Nuoret myös huomioivat tutkijan läsnäolon varsinkin havainnointijakson alussa. Tämä ilmeni ”T. Tutkijan” puhutteluna ja kutsumisena mukaan keskusteluun sekä ”se tutkija tuli tänne”-tyylisten kommenttien osoittamisena muille paikalla oleville nuorille. Pitäydyimme kuitenkin periaatteessamme emmekä reagoineet puhutteluyrityksiin, sillä se olisi muuttanut nuorten tavanomaisen Snapchat-kommunikoinnin luonnetta. Jonkin ajan kuluttua tutkijan läsnäolon kommentointi nuorten taholta selvästi vähänikin, eivätkä nuoret enää reagoineet läsnäoloomme ”Merkkareissa”. Tämä vaikutti mahdollistavan aidon, tutkijan ja aikuisen läsnäolosta riippumattoman nuorten keskinäisen vuorovaikutuksen seuraamisen, mutta toisaalta aiheutti meissä kiusallista ”tirkistelyn” tunnetta (tästä lisää edempänä).

”Merkkareiden” ”T. Tutkijalle” osoittamat kommentit laittoivat meidät kuitenkin pohtimaan, miten vain olemalla hiljaisesti läsnä tulemme muokanneeksi nuorten sisäistä ryhmädynamiikkaa. Jotkut ryhmän nuorista tuntuivat provosoituvan tutkijan läsnäolosta enemmän kuin toiset, mikä saattoi aiheuttaa nuorten keskinäistä, tutkijan läsnäolon kirvoittamaa sananvaihtoa. Erityisesti tämä tuli näkyviin tilanteissa, joissa jotkut ”Merkkareista” puhuttelivat ”T. Tutkijaa” asiattomasti ja alatyylisesti. Tällöin ryhmän toiset jäsenet pyrkivät hillitsemään rääväsuuisia jäseniä ja puolustamaan tutkijan ”kunniaa”. Viimeistään tällöin tutkijana tuli erittäin tietoiseksi omasta läsnäolostaan:

[...] tulee sellainen olo, että olen päästänyt myös tutkittavat liian lähelle minua, vaikka havainnoitavat eivät näe kasvojani eivätkä tiedä kuka tutkijoista heidän sisältöjään katsoo.

Aivan törkeitä [seksuaalista] herjaa pojilta kohdistettu suoraan minuun [...] myös [pornografisen] kuvan lähetys. Tytöt kommentoi ”lopettakaa” yms, tuntui että aluksi hekin vähän naureskelivat mutta sitten kyllä ottivat kantaa että ”ihan oikeasti, lopettakaa toi”, ”todella lapsellista”, ”ootte idiootteja”. Tuntui että heitä aidosti hävetti poikien puolesta.

Alatyylistä puhuttelua esiintyi havainnointijakson alkuun sijoittuneen perjantai-illan ja yön aikana, ja oletamme sen liittyvän paitsi aikuisen läsnäolosta provosoitumiseen myös nuorten perjantaiöiseen digitaaliseen bilekäyttäytymiseen, sillä muutoin ”Merkkareiden” keskinäinen kommunikointi oli kielenkäytöltään asiallista. Lisäksi ryhmässä oli mukana nuoria, joita emme olleet tavanneet henkilökohtaisesti oppilaitoksissa. He olivat päätyneet mukaan, koska kuuluivat kasvokkain tavatun, Snäppi-ryhmän tutkimukseen ilmoittaneen nuoren ystäväpiiriin ja olivat siten ”Merkkareissa”. Tällä saattoi myös olla vaikutusta siihen, miten kyseiset nuoret kohtasivat kasvottoman, ei ”oikeana ihmisenä” henkilöityneen tutkijan Snäppi-ryhmässä. Mahdollista on myös, että vaikka suostumus ryhmän seuraamiseen kysyttiin kaikilta ryhmän jäseniltä, joku saattoi kokea sen epämiellyttäväksi ja osoittaa sen asiattomalla kommentoinnilla. Joka tapauksessa tilanne tuntui tutkijasta epämukavalta ja laittoi meidät pohtimaan tutkijan emotionaalisen yksityisyyden rajoja:

Mutta kyllä kun viestit alkoi olla todella törkeitä, niin tuntui erittäin epämukavalta olla sellaisen puhuttelun kohteena. En voinut poistua, mutta en voinut vastatakaan, mutta mietin, että pitääkö minun tutkijana todella hyväksyä tällainen itseäni kohdistuva torkypuhe.

Etnografista tutkimusta tekevinä olimme luonnollisesti huolissamme kohderyhmämme ja tutkimuksen osallistujien rajoista, yksityisyydestä ja emotionaalisesta hyvinvoinnista. Ennakolta emme kuitenkaan osanneet pohtia sitä, mitä tutkijan tulee hyväksyä ja sietää. Havainnoinnin yhteydessä pohdimmekin paljon tutkijan läsnäolon mahdollisesti aiheuttamaa ryhmädynamiikan muutosta ja sitä, onko tutkijalla oikeutta sotkea nuorten keskinäisiä suhteita oman osallistumisensa kautta. Mutta entä onko tutkimiseen ryhtyjän ennalta tekemä (tietämätön ja naiivi) valinta ottaa vastaan kaikki, mitä tulee, pätevä? Vai onko tutkijalla oikeus vetäytyä tutkimuksesta paitsi osallistuvia nuoria myös itseään suojataksaan? Ja millaisia seurauksia tästä olisi aineistolle, tutkimukselle ja tutkittaville?

Tirkistelyn tuska

”T. Tutkijaan” kohdistuva aktiivinen kommentointi väheni havainnointijakson edetessä ja ”Merkkarien” tottuessa tutkijan käyttäjähahmon läsnäoloon Snäpissä. Nuoret eivät

kuitenkaan olleet välinpitämättömiä tutkijan suhteen. ”T. Tutkija” huomattiin silloin, kun viestittelyn sisältö oli sellaista, jonka nuoret kenties arvelivat aikuisen tutkijan mielestä olevan moraalisesti arveluttavaa:

Aamuyön snäppäilyissä oli jotain kuvia jonkun kotona, oli vissiin jotain biletouhua ollut, drinksua otettu [jne.], mutta ei nyt mitään erityisen pahaa [...] Aamulla ”K” kysyi Snäpissä yhdeltä pojista mikä olo, vastaus: ”pää kii” sitten ”R” huomautti: ”T. Tutkija!” En usko että puhutteli suoraan minua, vaan ennemminkin osoittaakseen muille, että olen linjoilla. Koska sitten joku laittoi: ”T. Tutkija olitko eilen täällä”. En reagoinut, jolloin K: ”oli se”.

Nuoret myös huomauttivat snäpissä muille esimerkiksi, että ”T. Tutkija on kattonut sen videon” – ja etenkin, jos tämä oli tehnyt sen vielä uudelleen. Nämä tilanteet näyttäytyivät meistä sellaisina, jolloin sisältöä ei välttämättä olisi haluttu tutkijan nähtäville tai ainakin nuoret olivat tietoisia siitä, että sisältö oli sellaista, jota aikuinen tutkija ei välttämättä ”hyväksy”. Tämä kertoo mielestämme siitä, ettei normatiivisia moraaliasetelmia ole mahdollista täysin paeta edes anonyymissa ja passiivisessa havainnoinnissa. Toisaalta jonkinlainen tutkijan roolin ”neutraalius” vaikuttaisi kuitenkin olevan lähempänä kuin ”tavanomaisessa” tutkimuksellisessa vuorovaikutuksessa, jonka rakentumisessa tutkija on aktiivinen osapuoli. Edellä kuvatun kaltaiset tilanteet tuntuivat meistä kiusallisilta, sillä koimme saavamme tietoomme asioita, joita nuoret eivät välttämättä tietoisesti valinneet kertovansa tutkijalle. Läsnaolo nuorten yksityisen ryhmäkeskustelun seuraajana tuntui vaivaannuttavalta ja toisinaan suoranaiselta tirkistelyltä.

Kiusaantuneisuus helpotti jonkin verran, kun ryhmän kommunikointikäytännöt ja keskinäinen dynamiikka tulivat tutummiksi, mutta se ei kuitenkaan poistunut kokonaan koko havainnointijakson aikana. Silloinkin, kun nuorten viestimät sisällöt eivät vaikuttaneet erityisen henkilökohtaisilta, tuntui heidän keskinäisen yksityisen viestittelynsä passiivinen seuraaminen ”kielletyltä”. Viestintä tuntui intiimiltä silloinkin, kun sen sisällöissä ei ollut mitään ”salattavaa”:

Alkuun nuoret puhuttelivat minua, tutkijaa, eikä se tuntunut hyvältä, koska minunhan piti olla ”näkymätön”. Sitten kun he unohtivat minut ja olin ”näkymätön”, niin ei sekään tunnu hyvältä, koska tuntuu, että olen tirkistelemässä jotakin heidän omaansa, joka ei kuulu minulle.

Tirkistely laittaa ajattelemaan, miltä minusta tuntuisi jos joku ulkopuolinen lukisi oman läheisen kaveripiirini viestejä. Niissä ei ole mitään, minkä ”vuotaminen” ulkopuolelle olisi meille haitallista, mutta jonkun ulkopuolisen päästäminen lähelle niin henkilökohtaista viestintää tuntuu oudolta.

”Epäreilulta” nuoria kohtaan meistä tuntui myös se, että kaikki ”Merkkareihin” kuuluvat nuoret olivat ryhmässä omalla (vähintään) etunimellään, ja lisäksi heidän Snäppiin laittamiensa kuvien ja videoiden välityksellä tiesimme heidän ulkonäkönsä. Valtaosa ”Merkkareista” ei sen sijaan tiennyt meistä tutkijoista mitään. Vain muutama oli nähnyt ”oikeat” tutkijat vieraillessamme oppilaitoksissa. Muille olimme anonyymi, lähes fiktiivinen, T. Tutkija-niminen ”piirroshahmo”, mutta nuoret olivat vuorovaikutuksessa läsnä omina aitoina itsenään. Tämä lisäsi kokemusta ”tirkistelemisestä” ja sai aikaan pohdintaa siitä, onko tutkijalla oikeus tunkeutua seuraamaan nuorten keskinäiseksi tarkoitettua kommunikaatiota:

Tuntuu, että nuoret alkavat unohtaa läsnäoloni, kun olen pidempää paikalla siitä huolimatta, että hahmoni näkyy alareunassa. Keskustelu ja viestinvaihto on niin hektistä ja nopeaa ja tilanteeseen tarttuvaa, että he uppoutuvat omaan keskusteluunsa, kommunikoivat keskenään eivätkä tunnu kiinnostavan huomiota siihen, ketkä ovat (passiivisina) paikalla ryhmässä. Tuntuu siltä, että olen salaa näkemässä ja kuulemassa keskustelua, joka ei ole tarkoitettu minun kuultavakseni, se tuntuu epämiellyttävältä ja kiusalliselta. Ajattelen, että jotakin siitä sisällöstä, jota nyt näen, ei ole tarkoitettu minun, aikuisen, silmille. En tiedä, unohtavatko nuoret minut oikeasti, vai eivätkö he vain välitä siitä. Kuitenkin tulee sellainen olo, että olen nuorten yksityisellä alueella, sillä joka kuuluu vain nuorille, joka on heidän omaansa. Ehkä nuoret tarvitsevat oman, aikuisilta vapaan tilan. Onko minulla oikeutta aikuisena ja tutkijana tunkeutua siihen tilaan? Mikä on nuorten hallitsemaa tilaa, jos me aikuiset valtaamme heidän [yksityisistä] somekanavistaankin itsellemme jonkin ”urkkimisnurkan”?”

Tulkinnan haasteet

Ryhmä aktivoituu myöhään iltapäivällä. Muutama tyttö ryhmässä pohtii, tavataanko vai ei. Viestit tulevat ryppäinä ja sitten on hiljaista ennen seuraavaa ryppästä. Osa tytöistä päättää vierailla yhden tytöistä kotona. Aikuisten asettamat ehdot määrittävät asioiden kulkua (syömisestä aikatauluttaminen, mihin asti kavereita saa olla kylässä). Suunnitelmia tehdään, perutaan ja tehdään uudelleen. [...] Suunnitellun lomassa yksi tytöistä tekee yksityiskohtaisia videoita mm. meikeistä ja muista liikkeelle lähtemiseen liittyvistä rituaaleista. Muiden viestit ovat lähinnä kuvia ilmeistä, jotka kuvastavat sen hetkisiä tuntemuksia.

Yllä olevasta havainnointimuistiinpanosta käy hyvin ilmi Snapchat-ryhmäkeskustelun perusluonne eli tietynlaisena katkonaisuutena näyttäytyvä viestien hetkellisyys sekä sisältöjen (audio)visuaalinen painotus. Ryhmäkeskustelun havainnoinnin kautta kävi ilmi, että digitaalisuudesta ja eräänlaisesta katoavaisuuden käytännöstä huolimatta ajallinen ja tilallinen ulottuvuus olivat vahvasti läsnä nuorten kommunikaatiossa. Ryhmän jäsenet tallensivat itselleen merkityksellisiä snäppejä, joita he pystyivät halutessaan tuomaan muistoina uudelleen mukaan keskusteluun. Lisäksi sovelluksen paikannusominais-

suuden kautta on mahdollisuus hahmottaa, missä fyysisessä tilassa nuoret kulloinkin operoivat. Vaikka ominaisuuden saa halutessaan pois päältä, toiminto tuntui nuorilla olevan aktiivisessa käytössä: ”Miksi sä siellä olet?” tai ”Tulkaa tänne sieltä keskustasta” -tyyppiset kommentit olivat tavallisia nuorten snäppiryhmässä.

Snäppi-kommunikaation ulkopuoliseen ympäristöön viitattiin myös itse viesteissä, minkä vuoksi nuorten digitaaliset ja analogiset sosiaaliset maailmat ristesivät keskenään. Snäpeistä kävi ilmi, että samanaikaisesti ystävien kanssa digitaalisesti käynnissä olevan keskustelun kanssa nuori saattoi esimerkiksi käydä ”analogista” keskustelua perheenjäsentensä kesken, joiden kanssa istuttiin ruokapöydässä. Viestinnästä päätelimme myös, että toisinaan nuoret olivat samassa fyysisessä tilassa, mutta viestittelivät silti toisilleen Snäpissä yksityisen ryhmän kautta. Tämän kaiken havaitseminen ja ymmärtäminen reaaliaikaisessa havainnoinnissa on vaativaa ja edellyttää itse havainnointitietokellä tapahtuvaa tulkintaa. Tämä poikkeaa niin sanotusta ”perinteisestä” etnografiasta, jossa itse havainnointitilanne ja yksittäiset huomioidut pyritään tavallisesti pitämään mahdollisimman ”puhtaana” syvemmistä tulkinnoista (esim. Hämeenaho ym. 2022). Totesimme myös, että snäppikeskustelun perusteella tehtävä sisällöllinen tulkinta on vaativaa, koska nuoret elävät monimutkaista, virtuaalisia ja analogisia todellisuuksia miksaavaa maailmaa:

Nuoret ovat [ostoskeskuksessa], osa on alhaalla, jotkut ylätasanteella, joku parkkipaikal-
la, joku matkalla, joku vielä kotona. Alakerran ryhmään liittyy muita, ”Merkkareihin”
kuulumattomia nuoria, joista osa kuuluu toiseen samaan snäppiryhmään joidenkin
tähän ryhmään kuuluvien kanssa. Useita snäppikeskusteluja käynnissä samanaikaisesti,
samalla kun jotakin sähellystä meneillään paikanpäällä [ostoskeskuksessa]. On todella
vaikea pysyä perässä, mitä tapahtuu. Virtuaalinen ja fyysinen maailma ovat täysin se-
koittuneet keskenään.

Etenkin katoavien aineistojen kohdalla on usein välttämätöntä tehdä nopeatakin päätelmiä, jotka mahdollistavat myöhempien tulkintojen tekemisen. ”Kiireiset” tulkinnot voivat kuitenkin olla myös harhaanjohtavia ja aiheuttaa haasteita tuleville tulkinnoille. Näin on erityisesti, jos tutkimuksen kohteena hyödynnetty sovellus ja siihen liittyvät sosiokulttuuriset käytännöt eivät ole tutkijoille tuttuja. Tunnistimme tämän haasteen konkreettisesti omassa tutkimuksessamme, vaikka tutkimusryhmäämme kuului erityisesti sosiaalisen median käyttökulttuureihin perehtyneitä tutkijoita.

Havaitsimme nuorten keskinäisessä yksityisessä viestinnässä myös vahvaa ”sisäpiiriläisyyttä”. Sisältöjä ei tarkoitettu ulkopuolisen ymmärrettäviksi eikä julkisiksi, mikä näyttäytyi meille kommunikaation hahmottumattomuutena. Kuvat ja viestit olivat arkisia, emmekä osanneet lukea esimerkiksi ryhmän sisäisen huumorin käyttäjilleen mahdollisesti merkityksellisiä sisältöjä ja sävyjä. Viestittely vaikutti pikemminkin digitaaliselta ”jutustelulta”, jonka kautta nuoret tiedottivat olemassaolostaan, mutta eivät ehkä edes pyrkineet välittämään asiapitoista sisältöä (Bayer ym. 2016; Schreiber

2017). Nuoret esimerkiksi vastasivat toistensa viesteihin usein tietyin ilmein varustetuilla selfieillä – nähdäksemme emoji- ja kaltaisten reagoineilla. Koska nuorten keskinäinen viestintä oli lyhytsanaista ja (audio)visuaalisesti painottunutta, tunnistimme riskin alkaa itse täydentää mielessämme nuorten ilmaisuja, ikään kuin lukea rivien välejä. Kommunikaatiota tiiviisti seuranneena samaistui nuorten tarinoiden ja tuli samalla heijastelleeksi omia tulkintojaan. Tällöin tarina, johon samaistuu, ei ehkä ole todellinen, ja ylitulkinnan vaara on suuri:

Katsoin aamulla K:n keskellä yötä postaamaan videon. K sanoo videolla kaikkien vihaavan häntä, kaikkien luulevan että hän on ”famous”, koska hengaa kaikkien kanssa. Mutta hän hengaa kaikkien kanssa vain koska hänellä ei ole ”oikeita kavereita”. Muut ”Merkkarit” eivät ole reagoineet K:n videoon. K on laittanut myös muuta sisältöä, osa samassa linjassa mutta lisäksi myös ihan perusjuttua. Vaikea tulkita, kuvastaako K:n video aitoa yksinäisyyden kokemusta vai onko huumoria?! K vaikuttaa muutoin keskeiseltä hahmolta ja on kaikkein aktiivisin ryhmän snäpissä.

Nuorten Snapchat-sisältöjen tutkimukseen sisältyykin suoranainen väärintulkinnan riski (ks. esim. Fleischhacker & Graf, 2021). Varsinkin ystäväporukan suljetun keskusteluryhmän havainnoinnissa oli oltava tietoinen, että sisältö tuotetaan pienen ja tutun ystäväpiirin luottavaksi – ei tutkijoiden tulkittavaksi. Ryhmän keskinäisen viestinnän tulkintaan vaikutti myös sisältöjen vähäeleisyys: viestit olivat harvoin kovin pitkiä ja niiden sisällöt kytkettyivät usein kasvokkain koettuihin tapaamisiin, joista tutkijoilla ei ole tietoa. Viestinnän onnistunut ja moninaisempi tulkinta voisikin kaivata tuekseen myös vuorovaikutusta nuorten kanssa sen sijaan, että tutkijat pysyttelevät ryhmässä passiivisina havainnoitsijoina.

SNÄPPI NUORTEN YKSITYISALUEENA

Tiivistetty vastaus ensimmäiseen tutkimuskysymykseemme siitä, onko nuorten keskinäistä sosiaalisen median kommunikaatiota mahdollista tutkia – ja jos on, niin miten – kuuluu: kyllä, kartoittamalla nuorten somekäyttöä yhdessä heidän kanssaan on mahdollista kasvattaa ymmärrystä siitä, mitä medioita kannattaa tutkia ja miten. Oma kumulatiivisesti edennyt tutkimusprosessimme vahvisti näkemystämme siitä, että nuoret kannattaa ottaa mukaan hyvin varhaisessa vaiheessa, kun vasta suunnitellaan aineiston tuottamisen tapoja ja valitaan sopivia välineitä (ks. myös Korjonen-Kuusipuro & Tuuva-Hongisto 2023; Monks ym. 2015; Robards 2013). Oman tutkimuksemme keskeisin kohde valikoitui nimenomaan tällaisten askeleiden kautta päätyessämme toteuttamaan Snapchat-seurantaa.

Snapchatin käyttöliittymän hyviä puolia on se, että yksityisviestintää ei ole käytännössä edes mahdollista piilohavainnoida, vaan nuoret tietävät aina, milloin tutkija on

paikalla ryhmässä tästä informoivan käyttäjähahmon muodossa – näin ei välttämättä aina ole muiden somesovellusten kohdalla. Pidämme tätä erityisen tärkeänä tietona tutkimukseen osallistuvien nuorten kannalta ja eräänlaisena eettisen havainnoinnin mahdollistavana teknisenä toimintona, vaikka tiedostammekin samalla, että sovellusten sisäinen toimintalogiikka voi myös syrjiä osaa nuorista rajoittaen yksilön itseilmaisua (Brough, Literat & Ikin 2020). Snapchat osoittautui myös erinomaiseksi välineeksi todentaa nuorten sosiaalisen maailman risteäminen digitaalisella ja fyysisellä tasolla. Snäppi-kommunikaatio on olomuodoltaan otollista juuri sen havaitsemiseen, miten nuoret sukkuloivat sujuvasti läsnä- ja etäviestintätilanteiden ristivedossa ja käyttävät toisinaan näitä väyliä myös päällekkäin keskinäisessä kommunikaatiossaan.

Tämän lisäksi Snapchat mahdollistaa myös tutkijalle monipaikkaisen olemisen verrattuna perinteisempään etnografiseen kenttätöyöhön. Kohdallamme avainasemassa oli pääsymme osaksi sovelluksen yksityistä ryhmää, sillä julkisemmissa sisällöissä ei ollut kannaltamme juurikaan analysoitavaksi soveltunutta sisältöä. Toisaalta nimenomaan ryhmän tiukka yksityisyyden aste koitui samalla myös tutkimuksemme haastavimmaksi tekijäksi, sillä nuorten on todettu ottavan yksityisissä verkostoissaan enemmän riskejä (Ali ym. 2022; Doornwaard ym. 2014).

Nuorten Snapchatin käyttöä on tutkittu aikaisemmin jonkin verran, mutta tutkijat ovat kohdanneet haasteita pyrkiessään käyttämään aineistonaan Snapchat-sisältöjä (esim. Ilbury 2022; Niemelä-Nyrhinen & Seppänen 2023; Ram ym. 2019). Vaikka pyrimme itse huomioimaan huolellisesti kaikki digitaaliselle etnografialle ominaiset tutkimuseettiset näkökohdat, törmäsimme omassa tutkimusasetelmassammekin kuitenkin vähintäänkin moraalisiin haasteisiin. Tutkimuksemme edetessä huomasimmekin lopulta päätyvämmehän yhä painokkaammin toisen tutkimuskysymyksemme äärelle pohtimaan, onko nuorten yksityisen viestinnän tutkiminen ylipäätään tarkoituksenmukaista. Tutkijoiden läsnäolo voi periaatteessa vaikuttaa digitaalisten keskusteluiden sisältöihin merkittäväällä tavalla (Burkell & Regan 2021), mutta yksityisen Snapchat-ryhmän seuraaminen mahdollisti ulkopuolisten (aikuisten) läsnäolosta riippumattoman keskinäisen kommunikaation tarkastelun, mikä aiheutti meille tutkijoina kuitenkin epämiellyttävän ”tirkistelyn” tunteen. Meille paljastui mielenkiintoisia seikkoja nuorten digitaalisesta elämämaailmasta, mutta koimme olevamme meille kuulumattomalla alueella.

Tunnettamme vahvasti nuorten ajoittainen hyvin provosoitunut käyttäytyminen ”kasvottomana” esiintynyttä tutkijaa kohtaan – ehkä ansaitsimme tunkeilijoina meihin kohdistetut törkeydet? Siitä huolimatta herjaavien viestien vastaanottaminen osui jonkin ammatillisen toleranssin harmaalle alueelle, mihin ei ole kokeneenakaan tutkijana helppoa joutua. Kiinnostavaa oli toki ylipäätään nuorten tarve puhutella tutkijaa, joka pidättäytyi sovitusti keskusteluun osallistumisesta. Tämä kertoi meille ensisijaisesti siitä, että vaikka Snapchat-seurannan yhteydessä tutkijan rooli pysyykin neutraalimpana kuin toisenlaisissa tutkimustilanteissa, ei valta-asetelma kuitenkaan lopulta koskaan muutu – nuoret olivat edelleen huolissaan siitä, mitä tutkija oli (perjantaiyönä) pannut merkille.

Törmäsimme lopulta aineistomme yhteydessä myös tulkinnan ja raportoinnin haasteisiin nuorten kommunikaation vaikuttaessa ulkopuoliselle kaoottiselta ja yksityisyyttä kunnioittavan raportointitavan löytämisen haastavalta. Pohdimme raportoivamme Snapchat-aineistomme sisällöistä hyödyntämällä Markhamin (2012) sepittämismenetelmää (*fabrication*), jossa suoria somesitaatteja muutellaan tunnistamattomuuden takamiseksi, mutta totesimme muutenkin katkonaisen kommunikaatioketjun kadottavan tällä tavalla kaiken merkityksensä. Jos emme olisi jatkokehittelleet tämän metodologisen kokeilumme pohjalta toisenlaista aineistonkeruumenetelmää vaan jatkaneet aineiston kokoamista Snapchat-seurantojen kautta, olisi ollut tarpeellista – jopa suorastaan välttämätöntä – kehittää asetelmaamme vielä enemmän kanssatutkijuuden (ks. Kulmala ym. 2023) suuntaan. Virhetulkintojen tekeminen olisi voitu välttää ainoastaan käymällä havaintojamme ja tulkintojamme läpi yhdessä nuorten kanssa. Tässä artikkelissa esiin nostamistamme syistä johtuen päädyimme kuitenkin tutkimusprojektimme edetessä kehittämään eläytymismenetelmän, jossa simuloimme Snapchat-viestintää ei-digitaalisessa ympäristössä (vaihe 4, ks. Taulukko 1; ks. myös Korkiamäki ym. 2024).

Vaikka nuorten todellisen yksityiskommunikaation havainnoiminen osoittautuikin lopulta kohdallamme eettis-moraalisesti liian haastavaksi, oli kokeilumme menetelmällisesti antoisa ja herätti myös uusia kiinnostavia kysymyksiä. Meitä jäi askarruttamaan muun muassa se, kuinka paljon nuoret kontrolloivat toisiaan ja miten Snapchatin kaltaiset sovellukset mahdollistavat kyseisen toiminnan: kuinka usein tapahtuu esimerkiksi viestien tallentamista ja mitä seurauksia siitä tulee niin viestin lähettäjälle kuin sen tallentajallekin? Toisaalta uudet kysymykset johtavat jälleen myös uusien tutkimuseettisten pohdintojen juurelle: paljonko yksityisen ryhmän keskustelijat voivat paljastaa tutkijalle toisistaan asioita, joista niiden kohteet haluaisivat mieluummin vaieta? Lopulta se, että koimme tietyn tutkimusasetelman tässä hetkessä sopimattomaksi, ei kuitenkaan tarkoita, etteikö se voisi jossain toisessa tilanteessa toimiakin. Sosiaalisen median kenttä elää jatkuvassa muutostilassa ja tutkijoiden täytyy sopeutua siihen, että myös ratkaisut tutkimuseettisiin haasteisiin elävät tutkimuksesta toiseen (esim. Patterson 2018; Hänninen & Turtiainen 2022).

LÄHTEET

- Ali, Shiza & Razi, Afsaneh & Kim, Seunghyun & Alsoubai, Ashwaq & Gracie, Joshua & De Choudhury, Munmun & Wisniewski, Pamela & Stringhini, Gianluca (2022) Understanding the Digital Lives of Youth: Analyzing Media Shared within Safe Versus Unsafe Private Conversations on Instagram. CHI '22: *Proceedings of the 2022 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (148), 1–14. <https://doi.org/10.1145/3491102.3501969>
- Anderson, Katie E. (2015) Getting acquainted with social networks and apps: Snapchat and the rise of ephemeral communication. *Library Hi Tech News* 32 (10), 6–10.

- Bayer, Joseph B. & Ellison, Nicole B. & Schoenebeck, Sarita Y. & Falk, Emily B. (2016) Sharing the Small Moments: Ephemeral Social Interaction on Snapchat. *Information, Communication & Society* 19 (7), 956–977.
- Billings, Andrew C. & Qiao, Fei & Conlin, Lindsey & Nie, Tie (2017) Permanently Desiring the Temporary? Snapchat, Social Media, and the Shifting Motivations of Sports Fans. *Communication & Sport* 5 (1), 10–26.
- Brough, Melissa & Literat, Ioana & Ikin, Amanda (2020) Good social media? Underrepresented youth perspectives on the ethical and equitable design of social media platforms. *Social Media + Society* 6 (2), 1–11.
- Burkell, Jacquelyn & Regan, Priscilla (2021) Expression in the Virtual Public: Social Justice Considerations in Harvesting Youth Online Discussions for Research Purposes. *Studies in Social Justice* 15 (3), 397–413.
- Byman, Reijo & Korhonen, Tiina & Sintonen, Sara & Vesterinen, Olli & Kynäslähti, Heikki (2017) Nuorten käsitykset digitalisaation tärkeydestä. Teoksessa Elina Pekkarinen & Sami Myllyniemi (toim.) *Opin polut ja pientareet. Nuorisobarometri 2017*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, Nuorisotutkimusverkosto, Valtion nuorisoneuvosto & Opetus- ja kulttuuriministeriö, 149–159.
- Charteris, Jennifer & Gregory, Sue & Masters, Yvonne (2018) ‘Snapchat’, Youth Subjectivities and Sexuality: Disappearing Media and the Discourse of Youth Innocence. *Gender and Education* 30 (2), 205–221.
- Couldry, Nick & Hepp, Andreas (2016) *The Mediated Construction of Reality*. Cambridge: Polity Press.
- Doornwaard, Susan M. & Moreno, Megan A. & van den Eijnden, Regina J. & Vanwesenbeeck, Ine, & Ter Bogt, Tom F. (2014) *Young Adolescents’ Sexual and Romantic Reference Displays on Facebook*. *Journal of Adolescent Health* 55 (4), 535–541.
- DNA Koululaistutkimus 2021. *Lasten puhelimien hankinta ja käyttö*. Raportti 6.4.2021. <https://www.sttinfo.fi/data/attachments/00689/025c4ae0-6ec5-4e83-b9d6-0a7fdd6dcb8c.pdf> (viitattu 5.4.2022).
- Eriksson, Susan & Tuuva-Hongisto, Sari (2019) *Nuorisotyön digitalisaatio 2030: ”Meidän tulisi osata tarjota nuorille työkaluja maailmaan, jota me emme vielä itse tunne”*. XAMK tutkii 11. Mikkeli: Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu.
- Eacca, Danica & Smith, Maxwell J. & Shelley, Jacob & Lizotte, Daniel & Donelle, Lorie (2020) Exploring the Ethical Issues in Research Using Digital Data Collection Strategies with Minors: a Scoping Review. *Plos one* 15 (8), 1–17.
- Fetterman, David M. (2010) *Ethnography: Step-by-step*. London: Sage.
- Fleischhacker, Melanie & Graf, Eva-Maria (2021) Snap-by-Snap! How to analyze identity work of young female footballers on Snapchat. *Proceedings of the 8th Conference on Computer-Mediated Communication (CMC) and Social Media Corpora*, 36–40, <https://cmc-corpora.org/publications/cmc-corpora-2021/cmc-corpora-2021.pdf>.
- Harju, Auli & Saariketo, Minna & Hiltunen, Kati & Koski, Kaisa & Ridell, Seija (2021) Vä-



- hemmän koukuttavia algoritmeja. *Tulevaisuuden media-arki nuorten kuvittelemassa tutkimushankkeen loppuraportti*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Hietajärvi, Lauri (2021) Diginatiiveja ei ole. Teoksessa Nanna Särkkä (toim.) *Ilmiökartta: digitalisen median vaikutukset lapsiin, nuoriin ja ikäihmisiin*, http://www.acadsci.fi/sofi/ilmiokartta_raportti (viitattu 27.6.2023).
- Hämeenaho, Pilvi & Koskinen-Koivisto, Eerika & Mäkinen, Minna & Väkeväinen, Nina (2022) Havainnointi ja haastattelu. Teoksessa Outi Fingerroos & Konsta Kajander & Tiina-Riitta Lappi (toim.) *Kulttuurien tutkimuksen menetelmät*. Helsinki: SKS, 179–205.
- Hämäläinen, Riina & Rinne, Jarmo (2019) Digihyvinvointia kaikille: Rikotaan sukupuolittuneet näytöt! *Nuorisotyö* 2/2019.
- Hänninen, Riitta & Turtiainen, Riikka (2022) Digitaalinen etnografia kulttuurien tutkimuksessa. Teoksessa Outi Fingerroos & Konsta Kajander & Tiina-Riitta Lappi (toim.) *Kulttuurien tutkimuksen menetelmät*. Helsinki: SKS, 159–176.
- Hänninen, Riitta (2022) Katsaus: Valokuvaelisitaatio teemahaastattelussa. Teoksessa Outi Fingerroos & Konsta Kajander & Tiina-Riitta Lappi (toim.) *Kulttuurien tutkimuksen menetelmät*. Helsinki: SKS, 232–235.
- Ilbury, Christian (2022) Discourses of Social Media amongst Youth: An Ethnographic Perspective. *Discourse, Context & Media* 48, 1–9.
- Juhász, Levente & Hochmair, Hartwig H. (2018) *Analyzing the Spatial and Temporal Dynamics of Snapchat*. VGI-ALIVE, Analysis, Integration, Vision, Engagement, AGILE Workshop, Lund, Sweden, 12.6.2018.
- Karakainen, Suvi-Sadetta & Karakainen, Meri-Tuulia (2018) Tulevaisuuden toivot: digitaalisten medioiden käyttö nuorten osallisuuden ja osaamisen lähteenä. *Media & Viestintä* 41 (4), 235–254.
- Kauppinen, Eila, Malm, Karla & Laine, Sofia (2023) Miten tutkimus toteutettiin – aineistot, niiden käsittely ja analysointi sekä pohdintaa tutkimuksen eettisyydestä ja luotettavuudesta. Teoksessa Sofia Laine & Eila Kauppinen & Karla Malm & Tommi Hoikkala (toim.) *Nuoruus korona-ajan kaupungissa. Tutkimus nuorten vapaa-ajasta, jalkautuvasta nuorisotyöstä ja huolikasaumista*. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura verkkojulkaisuja 176, 25–42.
- Kiilakoski, Tomi (2017) ”Niillähän se on se viimeinen sana” – nuoret osallisuudestaan yläkoulussa. Teoksessa Auli Toom, Matti Rautiainen & Juhani Tähtinen (toim.) *Toiveet ja todellisuus – kasvatus osallisuutta ja oppimista rakentamassa*. Suomen Kasvatustieteellinen Seura, 253–282.
- Korjonen-Kuusipuro, Kristiina & Tuuva-Hongisto, Sari (2023) Digitaalinen etnografia tarttumapintana nuorten arkeen. *Kulttuurintutkimus* 40 (1), 55–69.
- Korkiamäki, Riikka & Oinonen, Eriikka (2022) ”Todellakin pitää puntaroida” – Nuorten aikuisten suhteet ja solidariteetit. Teoksessa Marjatta Kekkonen & Päivi Känkänen & Mika Gissler & Anna-Maria Isola (toim.) *Nuorten elinolot -vuosikirja 2022*. Helsinki: THL & Nuorisotutkimusseura, 197–210.

- Korkiamäki, Riikka & Turtiainen, Riikka & Vaahensalo, Elina & Määttä, Tiina (2024) ”Digiajan nuorten osallistuminen ja vaikuttamismahdollisuudet tutkimuksessa ja sosiaalialan ammatillisissa käytännöissä”. Teoksessa Marja Hekkala, Jenni Repo, Jenni-Mari Räsänen & Katja Kuusisto (toim.) *Vaikuttava sosiaalityö muuttuvissa toimintaympäristöissä*. Tutkiva sosiaalityö -julkaisu. Helsinki: Ammattijärjestö Talentia ry ja Sosiaalityön tutkimuksen seura.
- Kulmala, Meri & Spišák, Sanna & Venäläinen, Satu & Laiho, Marjukka & Hakala, Katariina & Rättilä, Tiina (2023) Mitä on kanssatutkimus? Teoksessa Meri Kulmala & Sanna Spišák & Satu Venäläinen (toim.) *Kanssatutkimus. Ihanteet ja käytännöt*. Tampere: Tampere University Press, 11–31, <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-359-042-7>.
- Luhtakallio, Eeva & Meriluoto, Taina (2022) Snap-along ethnography: Studying visual politicization in the social media age. *Ethnography* 0 (0), 1–21.
- Markham, Annette (2012) Fabrication as Ethical Practice – Qualitative Inquiry in Ambiguous Internet Contexts. *Information, Communication & Society* 15 (3), 334–353.
- Marwick, Alice E., & boyd, danah (2014) Networked privacy: How teenagers negotiate context in social media. *New Media & Society* 16 (7), 1051–1067.
- Mittmann, Gloria & Woodcock, Kate & Dörfler, Sylvia & Krammer, Ina & Pollak, Isabella, & Schrank, Beate (2022) ”TikTok Is My Life and Snapchat Is My Ventricle”: A Mixed-Methods Study on the Role of Online Communication Tools for Friendships in Early Adolescents. *The Journal of Early Adolescence* 42 (2), 172–203.
- Monks, Helen E. & Cardoso, Patricia & Papageorgiou, Alana & Carolan, Catherine & Thomas, Leesa (2015) Young People’s Views Regarding Participation in Mental Health and Wellbeing Research through Social Media. *The International Journal of Emotional Education* 7 (1), 4–19.
- Moran, Claire & Robards, Brady (2020) Researching Connected African Youth in Australia through Social Media Ethnography and Scroll-Back Interviews. *African Journalism Studies* 41 (4), 83–102.
- Mulari, Heta & Vilmilä, Fanny (2016) Medioitunutta vapaa-aikaa: näkökulmia vuorovai-
kutukseen ja mediaharrastuksiin. Teoksessa Jani Merikivi & Sami Myllyniemi & Mikko Salasuo (toim.) *Media hanskassa. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2016*. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisosiain neuvottelukunta & Valtion liikuntaneuvosto. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura julkaisuja 184, 125–136.
- Niemelä-Nyrhinen, Jenni & Seppänen, Janne (2023) Photography as Play: Examining Constant Photographing and Photo Sharing among Young People. *Visual Communication* 22 (4), 581–599.
- Page, Ruth (2018) Group Selfies and Snapchat: From Sociality to Synthetic Collectivisation. *Discourse, Context & Media* 28, 79–92.
- Patterson, Ashley N. (2018) YouTube Generated Video Clips as Qualitative Research Data: One Researcher’s Reflections on the Process. *Qualitative Inquiry* 24 (10), 759–767.

- Piwek, Lukasz & Joinson, Adam (2016) "What Do They Snapchat about?" Patterns of Use in Time-Limited Instant Messaging Service. *Computers in Human Behavior* 54, 358–367.
- Pink, Sarah & Horst, Heather & Postill, John & Hjorth, Larissa & Lewis, Tania & Tacchi, Jo (2016) *Digital Ethnography: Principles and Practice*. Los Angeles: Sage.
- Pyry, Noora (2012) Nuorten osallisuus tutkimuksessa: Menetelmällisiä kysymyksiä ja vastausyrityksiä. *Nuorisotutkimus* 30 (1), 35–53.
- Ram, Nilam & Yang, Xiao & Cho, Mu-Jung & Brinberg, Miriam & Muirhead, Fiona & Reeves, Byron & Robinson, Thomas N. (2019) Screenomics: A New Approach for Observing and Studying Individuals' Digital Lives. *Journal of Adolescent Research* 35 (1), 16–50.
- De Ridder, Sander & Rutten, Kris & Van Bauwel, Sofie (2021) On Making Ethical Choices in Ethnographic Research into (Young) People's Mediated Intimacy: A Research Note. *Critical Arts*, 1–9.
- Robards, Brady (2013) Friending Participants: Managing the Researcher–Participant Relationship on Social Network Sites. *Young: Nordic Journal of Youth Research* 21 (3), 217–235.
- Schreiber, Maria (2017) Audiences, Aesthetics and Affordances: Analysing Practices of Visual Communication on Social Media. *Digital Culture & Society* 3 (2), 143–163.
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö. ISSN=2341-8699. 2020, Liitetaulukko 25. Seuratut yhteisöpalvelut 2020, %-osuus väestöstä. Helsinki: Tilastokeskus (viitattu 5.4.2022).
- Vaahensalo, Elina (2021) Kontekstualisointimalli sosiaalisen median lähdekritiikin avaimena. *Informaatiotutkimus* 40 (3), 110–141.
- Vaterlaus, J. Mitchell & Barnett, Kathryn & Roche, Cesia & Young, Jimmy A (2016) "Snapchat Is More Personal": An Exploratory Study on Snapchat Behaviors and Young Adult Interpersonal Relationships. *Computers in Human Behavior* 62, 594–601.
- Verstraete, Ginette (2016) It's About Time. Disappearing Images and Stories in Snapchat. *Image & Narrative* 17 (4), 104–113.
- Wargo, John M. (2015) Spatial Stories with Nomadic Narrators: Affect, Snapchat, and Feeling Embodiment in Youth Mobile Composing. *Journal of Language and Literacy Education* 11 (1), 47–64.
- Webster, Andrew & Svalastog, Anna L. & Allgaier, Joachim (2020) Mapping New Digital Landscapes. *Information, Communication & Society* 23 (8), 1100–1105.
- Wilken, Rowan & Humphreys, Lee (2021) Placemaking through Mobile Social Media Platform Snapchat. *Convergence* 27 (3), 579–593.